

Семеняка Є.І., Стасюк Д.С.
*студенти 3 курсу кафедри філософії та політології
Українсько-Азербайджанського інституту
соціальних наук та самоврядування Г.А. Алієва
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В ПОЛІТОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Зростання ролі інформації в сучасному постіндустріальному суспільстві є важливим фактором соціального розвитку, і тому цей феномен починає відігравати дедалі більшу роль і в політичному житті, змушуючи цим самим дослідників - теоретиків ретельно досліджувати і відслідковувати сучасні тенденції інформаційних трансформацій. З точки зору сучасної науки в інформаційному суспільстві економічний розвиток, соціальні зміни, якість і спосіб життя залежать від наукового знання й способу експлуатації інформації.

В сучасному світі інформаційне суспільство є специфічною соціологічною концепцією, що визначає головним фактором розвитку суспільства виробництво та використання науково-технічної та іншої інформації. Концепція інформаційного суспільства є різновидом теорії постіндустріального суспільства, засновниками якої були З. Бжезинський, О. Белл, О. Тоффлер.

Це найбільш містко та чітко було аргументоване Деніелом Беллом у теорії технологічного розвитку. Д. Белл розглядає три стадії суспільного розвитку: аграрне суспільство, індустріальне суспільство, постіндустріальне, або інформаційне суспільство.

Критерієм цієї класифікації виступає тип технології виробництва й надання послуг, що визначає ефективність виробництва, властиво побут і стиль життя суспільства.

Вважається, що в майбутньому існуватиме декілька типів інформаційного суспільства, як колись існувало декілька моделей індустріального суспільства. Ключовими ознаками для визначення типу суспільства будуть такі: ступінь забезпечення рівних прав доступу громадян до основного ресурсу - інформації, ступінь участі у житті суспільства та самореалізації людей із обмеженими фізичними можливостями.

Вважають, що в «інформаційному суспільстві» створення, розповсюдження, використання, узагальнення і маніпулювання інформацією становить значну частину економічної, політичної та культурної діяльності. Економіка знань стає економічною копією цієї діяльності, оскільки добробут суспільства створюється через експлуатацію знань або розуміння суті речей та процесів. Люди які мають засоби і можливості для участі в такому суспільстві отримують певні додаткові вигоди, порівняно з тими, хто таких можливостей або засобів не має.

Неообхідно перш за все чітко визначитися з самим поняттям «інформаційне суспільство», в науковій літературі існує декілька визначень, які визначають цей термін з різних кутів зору, однак, на нашу думку, мабуть найбільш оптимальний підхід до цієї теми дають автори словникового видання «Енциклопедія освіти» (К., 2008), де зазначається «Інформаційне суспільство - комплексне поняття, що складається з множини різноманітних аспектів політичної, соціальної, економічної та гуманітарної природи, якому властива висока динаміка розвитку. Суть концепції інформаційного суспільства полягає в тому, що першорядного значення в

розвитку всіх суспільних сфер набувають знання, інформація та інтелектуальний потенціал людини» [1, с. 363].

З вище наведеного стає зрозумілим, що в такому суспільстві такого типу зростає роль інтелектуального розвитку, що має сприяти модернізаційним процесам, переходу суспільства на більш високий рівень розвитку. Якраз не випадково дуже часто інформаційне суспільство розглядають, як дуже близьке поняття суспільства глобального, адже саме інформація стає тим чинником і засобом всезагальної глобалізації, вільний доступ до різноманітної інформації є важливим показником демократичності суспільства, держави, режиму. Інформаційне суспільство є інформаційним продовженням індустріального суспільства в історичному контексті, як приклад, можна вказати те, що в «Політологічному енциклопедичному словнику» інформаційне суспільство визначають, як «Суспільство постіндустріального типу з характерно вираженою роллю в його функціонуванні інформації, інформаційних структур і технологій, як управлінських механізмів» [2, с. 240]. Українські дослідники, торкаючись цієї теми, давали доволі схожі пояснення, наприклад В.П. Андрущенко та М.І. Горлач сутність теорій інформаційного суспільства пояснюють як «футурологічний різновид доктрини постіндустріального суспільства» [3, с. 179]. На їхню думку, в основах цієї теорії лежить уявлення про те, що «сучасний науково-технічний переворот у продуктивних силах суспільства і в матеріальних основах життя суспільства приведе до глобальної інформатизації та комп'ютеризації суспільного життя у національному, у міжнародному та наднаціональному плані, викличе необхідність створення планетарних інформаційно-технологічних систем». І зараз ми вже можемо бути свідками того, як інформатизація суспільства дійсно проникає не тільки в політику бізнес, державу, безпосередньо у виробництво й сферу послуг, а й у побут і стиль життя. Можна без перебільшення сказати, що вона багато в чому змінила цінності людей. Деякі дослідники вважають, що в недалекому майбутньому утвориться єдине комп'ютеризоване й інформаційне співтовариство людей, що живуть у будинках, оснащених численними електронними приладами й комп'ютеризованими пристроями й зв'язаних телекомунікаціями.

Інформаційне суспільство є реальним фактором, який знаходить своє відображення у процесах, які відбуваються сьогодні на всіх рівнях політики і впливає на них, цей феномен має свої ознаки, характеристики, перспективи. Стосовно цього варто відмітити, що інформаційному суспільству властиві протиріччя - в ньому існують як можливості величезного інформаційного розвитку і збагачення особистості, розповсюдження культурних та духовних надбань людської цивілізації, загальнолюдських цінностей, а з іншої сторони надаються дуже великі можливості для небажаних досі масштабів по маніпулюванню громадською думкою. В середині даного феномену теж існують свої «менші питання», на які дослідникам ще необхідно знайти відповіді:

Перша з них - принципова невизначеність суті інформації як з матеріальної, так і з філософської точки зору;

Друга - взаємодія техніки, інформації та людини;

Третя - взаємодія техніки та природи.

Але більшість філософів аналізували проблему тільки з одного боку: чи то з політичної, чи то з економічної або соціальної, це також призвело до проблеми складнощів у наведенні єдиного, найбільш повного визначення, про яку було згадано вище.

Це поняття вже давно визначається не тільки науковцями, алей і громадськістю, різноманітними суспільними та політичними інститутами.

Наприклад, воно вже було сформульоване та згадане в «Декоарації принципів», яка

була прийнята в Женеві, ще в 2003 році на Всесвітній зустрічі на вищому рівні, в якій, доречі приймала участь й делегація від нашої Батьківщини. В данній Декларації, серед всього іншого зазначено зокрема і те, що інформаційне суспільство - це таке суспільство, в якому кожний мав би змогу створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними з тим, щоб дати окремим особам, громадянам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал [1, с. 363].

В умовах інформаційного суспільства зростає значення нового поняття - інформаційної еліти, яка використовує інтелектуальну власність, як товар. Особливо помітно це проявляється в політичних процесах, і одночасно з цим зростає роль тих, хто зберігає та контролює інформацію.

Загалом, можна дійти до висновку, що інформаційне суспільство це реалія нашого часу. Його вивчення, аналіз, особливостей та проблем формування в Україні є однією з важливих проблематик сучасної політології.

Література

1. Енциклопедія освіти: Акад. Пед. Наук України / За ред. В.Г. Кременя. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.
2. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко; За ред. О.В. Антонюка, М.Ф. Головатого, Г.В. Щокіна. - К.: МАУП, 2007. - 576 с.
3. Соціальна філософія: Енциклопедичний словник / Загальна редакція і укладання: В.П. Андрущенко, М.І. Горлач. - Київ-Харків: ВМП «Рубікон», 1997. - 400 с.